

Mit kívánt az erdész társadalom 1956-ban?

És nem csak a Pilisben...

Rég halott pilisi erdész kolléga hagyatékában bukkantam az alábbiakban közreadott beadványra. Ez nem csupán erdészeti, hanem kortörténeti dokumentum is. Hol tartott általánosságban szakmánk csaknem 60 esztendővel ezelőtt? Milyen személyzeti viszonyok nehezítették a szakszerű erdőgazdálkodást? Mekkora visszaállással volt terhelt az akkori bérrendszer? Milyen természetbeni juttatást kívánt 1956-ban egy erdészeti dolgozó? Külszolgálat, családi pótlék, szabadság, nyugdíjazás, rokkantság, utazás, kollégiumi elhelyezés vonatkozásában mi volt a méltányos elvárás? Rossz csengésű ide-

gen szóval élve: milyen volt az elvárt korabeli humánpolitika? És az örökzöld téma: az adminisztráció ésszerű csökkentése. A még élő idős kollégáknak érdekes visszatekintés lesz, a fiataloknak pedig tanulságos olvasmány: hol tartott a szakma hat évtizeddel ezelőtt és ehhez képest hol tart ma? Különösen figyelemre méltó a szóban lévő beadvány keltezése: 1956. november 30! Nem sokkal világhírű forradalmunk vérbe fojtása után, de még az azt követő megtorlás kibontakozása előtt, a még működő munkástanácsok idején. Mondja el mindezt maga az írás, „változatlan utánnomásban”.

BEADVÁNY AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI FŐHATÓSÁGHOZ — 1956

A Pilisi Állami Erdőgazdaság dolgozói rajtunk keresztül azon akarataikat nyilvánítják ki, hogy önálló, független szabad erdészeti szakszervezet létesüljön, mert az elmúlt idők tapasztalatai alapján csak így látjuk biztosítottnak érdekvédelmünket. Mindaddig, ameddig ez az érdekvédelmi szerv megalakul, az erdőgazdaság dolgozói a Munkástanácsok útján az alábbi határozatokat hozzák és terjesztik tovább.

1. Az erdőgazdaság valamennyi termelést irányító dolgozója — a Rákosi korszakot megelőző időkhöz hasonlóan — szolgálati fegyverrel ellátott hatósági közeg legyen. Valamennyi havibéres besorolt dolgozó pedig a közalkalmazottakat megillető összes kedvezményben részesüljön. A fegyverviselési jog semmiféle politikai beállítottsághoz nem köthető; ennek jogosságát csak a szolgálatra való alkalmasság döntheti el.
2. Az országos irányítást végző Erdészeti Főhatóság tanácskozási szervét ki kell egészíteni egy-egy erdőgazdasági kiküldöttel, aki erdőgazdasága dolgozóinak bizalmát élvezzi és elismerten jó szakember.
3. Az országos irányítást végző Erdészeti Főhatóságon még most is működő, a magyar erdők és az erdőgazdasági dolgozók érdekeit képviselni nem tudó vezetőket azonnal le kell váltani és megfelelő szakképzettségű, nagy gyakorlattal rendelkező szakemberekkel kell kicserélni.

4. A bérrendszer talán sehol nem volt olyan igazságtalan a múltban, mint az erdőgazdasági dolgozóknál. Mutatja ezt az a körülmény, hogy mind a munkáltatót, mind a munkavállalót folyamatosan lazaságra, sokszor szabálytalanságra kényszerítette, és így született meg az „erkölcsi norma” fogalma (Pl. iparvasúti kocsira egy tojás árértékéért kellett 12 q rönköt felterhelni, a tűzifa felkészítéséért pedig úrméterenként 8 cigaretta árának megfelelő bért adtunk). Az érvényben lévő norma- és bérrendszert tehát feltétlenül meg kell szüntetni. Helyette a népgazdaság és a dolgozók jogos igényének is megfelelő olyan beralapot kell megállapítani, amelyen belül — a dolgozókkal egyetértésben — az erdőgazdaság ill. az erdészet gazdálkodik.
5. A kötelező munkaidőt minden munkanemben és minden évszakban napi 8 órában kell megállapítani.
6. A dolgozó önhibáján kívüli munkakiesését minden körülmények között díjazni kell (esős napok, munkafeltételek hiánya, gyaloglás stb.).
7. A dolgozók részére védő- és munkaruhát a jövőben kiadni nem kell. Ennek értéke a beralap megállapításánál jusson kifejezésre.
8. Nem erdőgazdasági szakmunkát végző műhelyi és vasútüzemi dolgozók mindenkor az azonos iparágban ill. a MÁV-nál érvényben lévő bért kapják.
9. Az erdőgazdasági fuvarbéreket úgy kell megállapítani, hogy az a más termelő- és szállító ágazatokénál alacsonyabb ne legyen.
10. A besorolt havibéres dolgozók fizetésének megállapításánál az eltöltött szolgálati időt, iskolai végzettséget ill. szakképzettséget és a szolgálati beosztást kell figyelembe venni.
11. Előbbi pontban említett dolgozók részére természetbeni járandóságként térítés nélküli szolgálati lakást, 600 n. öl kertet, 1 kh. szántó- és 1 kh. kaszáló területet, 3 normál állat részére szabad legelőt, szolgálati formaruhát és évi 12 úrm. egységes tűzifát házhoz szállítva kell biztosítani (1 normál állat = 1 db 2 éven felüli, vagy 2 db 1-2 éves, vagy 4 db 1 éven aluli szarvasmarha, továbbá 2 db anya-, vagy 4 db 1 éven felüli-, vagy 8 db 1 éven aluli sertés). Amennyiben a föld és állattartás juttatását nem veszi, vagy nem veheti igénybe a dolgozó, — részére annak forgalmi áron vett reális értékét kell kifizetni.
12. A nem havibéres, nem besorolt, de állandó dolgozók részére biztosítani kell havi 1 úrm. egységes tűzifát önköltséges áron. Ugyanilyen mértékben kell biztosítani a tűzifa járandóságot a műhelyi- és vasútüzemi dolgozóknak is.

13. A külszolgálatra és a kiküldetésre járó díjazást rendezni kell. A kettő közötti különbséget meg kell szüntetni. Az élelmezési költség független legyen a kiszállási távolságtól és elegendő legyen a fokozottabb igénybevételhez szükséges élelmezési költségeinek fedezésére. Egyes munkakörökben — főleg vezetőknél általányt állapítsanak meg.
14. Mivel e Beadványban szereplő intézkedések végrehajtása a dolgozókat oly mértékben teszi anyagilag érdekeltté a munka elvégzésében, hogy a munkaverseny és a prémium eddigi rendszere feleslegessé válik. Ezeket meg kell szüntetni, és a beralap helyes megállapításával lehetőséget kell adni arra, hogy az átlagon felül teljesítők (egyének vagy üzemszervek) jutalmat ill. üzemi jutalékot kaphassanak.
15. A családi pótlékot úgy kell megállapítani, hogy az valóban elegendő legyen a keresettel nem rendelkező családtag(ok) eltartásához. A családi pótlékra való jogosultságot ki kell terjeszteni a feleségre és az első gyermekekre is.
16. A külső szolgálatot teljesítő havi béres besorolt dolgozók nyugdíjkorhatárát az általánosan érvényben lévő korhatár alatt öt évvel kell megállapítani. Egyidejűleg valamennyi nyugdíjas a 12. pontnál említett tűzifa-járandóság 50 %-át kapja meg.
17. Minden dolgozó számára az évente kiadható maximális szabadságidőt 30 napban kell megállapítani, továbbá a szolgálati idő beszámításánál a háború előtti és utáni időt egyforma értékkel kell szerepeltetni.
18. Ha valamely hatósági személyként szolgálatban lévő dolgozó kötelessége teljesítése közben fegyveres vagy erőszakos cselekmény folytán életét vesztené vagy munkaképtelenné válnék, családi pótlékra jogosult eltartottjai számára ugyanazt az illetményt kell folyósítani, mint amit az életben lévő ill. munkaképes dolgozó kapna.
19. Szolgálati helyétől távol lakó kerületvezető erdész részére háztaslo tartását kell biztosítani. Olyan dolgozó részére pedig, akinek szolgálati lakása állandó szolgálati helyétől távol van, közlekedési eszközt kell biztosítani, vagy ennek hiányában a ténylegesen felmerülő útiköltséget kell megtéríteni.
20. Budapesten és az ország nagyobb iskolavárosaiban olyan kollégiumokat kell létesíteni és fenntartani, amelyekben a vidéken lakó erdőgazdasági dolgozók gyermekei számára a továbbtanulást elfogadható anyagi megterhelés mellett teszik lehetővé.
21. Az adminisztráció tényleges csökkentésére végre kell hajtani az alábbi intézkedéseket:
  - a. A felsőbb szervek mindig vegyék figyelembe az alsóbb szervek javaslatait.
  - b. A tervkészítés, nyilvántartás, számvitel és statisztika eddigi szerteágazó és áttekinthetetlen rendszerét úgy kell leegyszerűsíteni, hogy a termelő üzem valamennyi működési területén egyszerű és világos képet adjon a gazdálkodásról.
  - c. Mindenképpen el kell érni, hogy az erdészek ne kényszerüljenek a munkahelyekre a bizonylatok tömegét cipelni, s ne kelljen sokszor éjszakai adminisztrációs munkát végezniük.
  - d. Az erdészetek élén előre meghatározott szolgálati gyakorlattal rendelkező szakemberek álljanak, s ezáltal az erdészeteknek nagyobb önállóságot lehet és kell biztosítani.
22. A beralap helyes megállapításával el kell érni, hogy a létszámkeret lehetőséget adjon a munkából valamilyen oknál fogva átmenetileg kieső dolgozó megfelelő helyettesítésére (szabadság, betegség, katonai szolgálat, tartós kiküldetés). Ebből következik, hogy a létszámkeret megállapítása a szükséges rugalmassággal történjék.
23. A tűzifa értékesítést — ahol ez lehetséges — a kereskedelmi szervek közbeiktatása nélkül az erdőgazdaságok feladatává kell tenni.
24. Fenti — valamint a társerdőgazdaságok által elkészített — Beadványban foglaltak részletes megtárgyalására sürgősen össze kell hívni egy országos erdészeti tanácskozást; ezen minden egyes erdőgazdaság kijelölt képviselője vegyen részt.

Esztergom, 1956. november 30.

Közreadja: **Dobay Pál**, ny. erdőmérnök

Anasztázia diszkrét bája

Mindjárt az elején, úgy 1980 körül, a Bükk-menti faluban szervezett munkástoborzó alkalmával javasolta, hogy 'Zia' néninek szólítsuk. Később, ha nem volt jelen, akkor az arisztokratikusból — családi néven — Bottánévá köznapiasodott.

Huszadmagával szerződött a Buda tájékán dolgozó erdőmunkások mellé, több erdősféltési idényre. Alacsony, őszbe fakuló hajú, zömök, erőteljes és határozott, akaratos-indulatos asszony volt. Nem is lehetett volna más a csapat vezére. Odahaza is ő hordhatta a nadrágot, de, mert idényenként el-elszerződött, esetenként az otthon maradt ura pantallója is több lett, mint ruhadarab. Persze, megkapta előre a feladatsort az átmeneti időre, — *Nehogy elfelejtsd!* — nyomattékkal.

November első napjaiban jártunk, a kellemes időben ütemesen, általában jó hangulatban dolgoztak a húszak, ékásós csemeteültetés volt a feladatuk. A kialakult ültető párok az elvárt szakszerűséggel bántak facsemetével, szerszámmal. Mellettük Tóni bácsi, a szakma minden csínját-bínját jól ismerő, a munkákat előírás szerint megkövetelő nyugdíjas erdész, a felügyelettel segítette az ottani kerület vezetőjét. Tóni bácsi is alacsony, de inkább szikár alkatú volt.

Egyik napon, délben, a fiatal műszaki vezető is kiment hozzájuk az ebédet szállító terepjáróval. Javában folyt a munka. Az ültetők mögött néhány méterre, Tóni bácsi sorról-sorra haladva, óvatos húzogatóval ellenőrizte, hogy jó szorosan került-e a földbe egy-egy csemete. Elsőnek Zia néni lépdelt oda szaporán a leálló gépkocsinhoz, kifejezetten dühös vonásokkal az arcán.

Köszönésre se hagyva időt, kifakadt:

— Főnök, mondja me a Tóni bácsinak, hogy ne pendlizzen állandóan a nyomunkban, nem kell minket folyton ellenőrizni! Ismerheti a munkánkat, nem először ültetünk csemetét — hadarta el.

— Jól, van, jól van! — nyugtatgatta a műszaki vezető —, Tóni bácsinak az a dolga, hogy felügyelje és ellenőrizze a munkát, a csemete kezelésétől az ültetésig. Nem kell emiatt megsértődni, felháborodni.

Közben odajött Tóni bácsi is, és a kölcsönös köszönés után kezdte a beszámolást:

— Kérek szépen, Bottáné egész idő alatt replikázik, hogy mit gondolok én róluk, meg, hogy...

Nem fejezhette be, mert közbeszólt Zia néni:

— Megmondtam magának, hogy ne jöjjön állandóan a nyomunkban, nem vagyunk...

— Na, de Bottáné! — vágott volna közbe Tóni Bácsi, mire így az asszony:

— *Ne szóljon bele Tóni bácsi, mert úgy derékon kapom, hogy az esküvőjén nem táncolt olyat!*

...

A békét szerencsére sikerült még ott helyben megkötni. Mind Bottánéknak, mind Tóni bácsira emlékeztet a sok-sok hektár, ma már mutató lábaserdő.

Apatóczy István